

האשה שנתארמלה

פרק שני כתובות

יח.

עין משפט נר מצוה

(א) והשתא קס"ד דהמלוה את חברו בעדים זרין לפרעו בעדים ואין נאמן לומר פרעתי כיון דלית ליה מגו ומסקי דקיל"ל דא"ל לפרעו בעדים ונאמן לומר פרעתי אפילו בלא מגו. (ב) גיטין נא: שבעות מב: (ג) שם, טו: גיטין נא: ב"ק (ד) שבעות מב: ב"מ ג: (ה) דף נא: (ו) שמונה טב: (ז) ג"ס דף א: (ח) ב"י ב"ב: (ט) ג"ס דף א: (י) ונתוסף ב"ק קפ. ד"ה עירוב וכו' האריכו טובא.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דסמס וכו' בפני נכח ובפני נחתם דאין עדים:

וּלְיִסְתֵי מִנֵּה לְיִסְתֵי מִמֶּךָ. מלמיה דר' יהושע דאשמועינן דמודה היכא דאין שור שחוט לפניך מאי שנה דאשמועינן בקרקע ואינטיריך למתנייה בזבוי משום סיפא לנקוט מלמיה במטלטלין ולישמעינן בדדיה גופיה: **נאמן.** מדאורייתא בלא שבעה: **וּלְיִסְתֵי מִנֵּה ר' יהושע כו' והאלסו**

פרס. פרעתו חזי שהוא נאמן בלא שבעה הואיל ואין שור שחוט לפניו דאשמועינן רבותא דאע"ג דמודה במקלפת פטור הואיל ואינו תובעו: **אליבא דמאן.** תנאי פליגי בהא מילתא בשבעות (דף מב.). ואי אמר רבי יהושע הכי לא כחד מנייהו הוא דאי כרבנן הא אמרי אפי' תובעו זה מודה במקלפת משיב אצידה הוא דמתן בשבעות^(א) מנה לזבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור משום שהוא כמשיב אצידה ומאי אשמועינן רבי יהושע בלא שור שחוט אפי' שור אליעזר בן עקב כי לא תבע ליה נמי האמר שבעה בעי: **ורבי אליעזר לית ליה משיב אצידה פטור.** מן השבעה בתמיה הא תקנתא דרבנן היא דמס' גיטין (דף מח:). המולא מליאה לא ישבע מפני תיקון העולם וכיון דכי אינו תובעו נמי מחייב ליה שבעה הרי אין לך משיב אצידה גדולה מזה וחייב: **אין נשבעין על טענה חרש שוטה וקטן.** משנה היא בשבעות: **טענה אחרים הוא.** ומאי פעמים דקאמר ומאי טענה ענמו: **אלא הכא דברכה קא מיפלגי.** אלא לעולם בטוענו קטן ודקשיא לך אין נשבעין על טענה קטן הני מילי בשטוענו קטן אי נתמיו לך וקרא כמייב"ו כי יתן איש אל רעהו ולא קטן ומכא לא יליף לה בשבעות [מב]. אבל הכא שזא בטענה אציו אית ליה לרבי אליעזר בן עקב נשבעין ורבנן פליגי עליה אפילו בטוענו גדול וקרו ליה משיב אצידה ודברכה קא מיפלגי: **לא**

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמו^(א) ולייתני מודה רבי יהושע באומר לחבירו מנה לויתני ממך ופרעתיו לך שהוא נאמן משום דקא בעי למיתני סיפא אם יש עדים שהוא לזה ממנו והוא אומר פרעתיו אינו נאמן והא קיימא לך המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים ולייתני מודה ר' יהושע באומר לחבירו מנה לאבך בידי והאכלתיו פרס שהוא נאמן אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי משיב אצידה הוי אי אליבא דרבי אליעזר בן עקב הא אמר שבעה בעי דתניא^(ב) רבי אליעזר בן עקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענה עצמו כיצד מנה לאבך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענה עצמו וחכמים אומרים יאינו אלא כמשיב אצידה ופטור ור' אליעזר בן עקב לית ליה משיב אצידה פטור אמר רב בטוענו קטן^(ג) והאמר מר^(ד) אין נשבעין על טענה חרש שוטה וקטן מאי קמן גדול ואמאי קרי ליה קמן דלגבי מילי דאביו קמן הוא אי הכי טענה עצמו טענה אחרים היא טענה אחרים והודאת עצמו כולהי טענתא הכא דברכה קמיופלגי דאמר רבה^(ה) מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכורה בעי דלכפריה והאי דלא כפר ליה משום דאין אדם מעיז פניו הוא ובכורה

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמו^(א) ולייתני מודה רבי יהושע באומר לחבירו מנה לויתני ממך ופרעתיו לך שהוא נאמן משום דקא בעי למיתני סיפא אם יש עדים שהוא לזה ממנו והוא אומר פרעתיו אינו נאמן והא קיימא לך המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים ולייתני מודה ר' יהושע באומר לחבירו מנה לאבך בידי והאכלתיו פרס שהוא נאמן אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי משיב אצידה הוי אי אליבא דרבי אליעזר בן עקב הא אמר שבעה בעי דתניא^(ב) רבי אליעזר בן עקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענה עצמו כיצד מנה לאבך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענה עצמו וחכמים אומרים יאינו אלא כמשיב אצידה ופטור ור' אליעזר בן עקב לית ליה משיב אצידה פטור אמר רב בטוענו קטן^(ג) והאמר מר^(ד) אין נשבעין על טענה חרש שוטה וקטן מאי קמן גדול ואמאי קרי ליה קמן דלגבי מילי דאביו קמן הוא אי הכי טענה עצמו טענה אחרים היא טענה אחרים והודאת עצמו כולהי טענתא הכא דברכה קמיופלגי דאמר רבה^(ה) מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכורה בעי דלכפריה והאי דלא כפר ליה משום דאין אדם מעיז פניו הוא ובכורה

מוסף רש"י

דסתם יהודה וגליל. אפילו בשעת שלום, בשעת חירום דמו. שאין שירות מצייתו מו' לו, אבל בשאר מלכות אי חיבה חירוס לא הויה חוקה אבל בשעת שלום הויה חוקה דהא שירות מציית, והאי דקאמר ר' אלעזר בשעת חירוס שט, הכי קאמר יהודה וגליל הרי הן כשעת חירוס של שאר מלכות (דב"ב לח:). והאכלתיו פרס. והחזיקו לו חלי והתלו בידו, הרי זה נשבע. על השאלה (שבועות מב:). ור' אליעזר בן עקב לית ליה כו'. כמו והיון זה ור"א לית ליה חששא דתיקון העולם דמשיב אצידה פטור משבעה דא"כ שביק ליה ואולי, והאי נמי כיון דלא נשבע כמשיב אצידה הוא (גיטין נא:). בטוענו קטן. ימוס קטן מובע (שבועות מב:). אין נשבעין על טענה חרש. כגון שטועני ברמיחה, דמחשבי שדביו חכמים בכל מקום לא מדבר ולא שומע (שם). אי הכי, טוענו גדול, טענה עצמו. קרי לה, טענה אחרים היא (שם). טענה אחרים והודאת עצמו. על שהורה לו שאמנו דכרינו ומודה לו שעדיין חייב לו פרס הוא נשבע (שם). כוליהי טענתא טענה אחרים כו'. ולכן נשבעין עליה וכו' היא גוויי מי פליגי דבגן עליה ומי היה קאמר פעמים שאלם נשבע, כל שמתא כי היא גוואה משבע (שם). אלא הכא בדריבה קמיפלגי. ועולם בטוענו קטן ומשום דאין טענתו חשובה במקום אחר, דמייב כי יתן איש אל רעהו ליה הכי טענת ענמו, מיהו הכא טענה היא דהא חיבה מיתת איש דמתא מיתת האז הוא גאה, והיינו דקאמר פעמים, וכו' מיתת רבנן אמאי פליגי עליה, דברכה קמיפלגי (שבועות מב:). ולרבנן אפילו לגדול אין נשבעין דמתן בשבעות (נא:). מנה לזבא בידך, אין לו בידי אלא חמשים דינר פטור, ובדריבה פליגי (גיטין נא:). מפני מה אמרה תורה כו'. ולא חשבו כמשיב אצידה לפטור שלא כפר בכולו (ב"מ ג:). אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. לכפור את הכל, הלך בשביל הודאת המקלפת אינו נאמן על השאלה, דהאי בטולה בעי דלכפריה כו' (גיטין נא:). אין אדם מעיז פניו בפני זה שמתא לו טובה, הלך היכא לכפר הכל פטור משבעה, דאי לא קושטא כדריה לא הוה מצי

למכפר ביה, והיכי דמודה מקלפת בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז (ב"ק קד:).

ישבע מפני תיקון העולם ואית ספרים דגרסי הכי צהדיח ואין נראה לרבינו יצחק דמשיב אצידה פטור מדאורייתא מטעם מגו ולא מכח

היה משנה פריך אלא פריך וכי לית ליה מגו וכן משמע בהניקין (גיטין דף נא:). דפרוך ולית ליה לרבי יצחק המולא מליאה כו' ומשני הוא דאמר כר"א בן יעקב דאמר פעמים שאדם נשבע וכו' ופריך ור"א בן יעקב לית ליה משיב אצידה פטור והשתא אי מכח מתני' פריך הוה ליה למימר ולית ליה לר"א בן יעקב המולא מליאה דקאמר ארבי יצחק ועוד כיון דמשני הוא דאמר כר"א בן יעקב א"כ רוצה לומר דר"א פליג אמתניתין א"כ מאי פריך ור"א בן יעקב לית ליה משיב אצידה פטור אין הכי נמי דלית ליה אלא מכח מגו פריך דפרשישית: **אלא הכא דברכה קא מיפלגי.** פירש בקונטרס לעולם בטוענו קטן ודקא קשיא לך הא אין נשבעין על טענה עצמו ענמו אבל בלא בטענה אציו טענה חשובה היא וכו' תימא מ"ט דרבנן דאין סברא לומר דסברי דלף בלא בטענה אציו לית ביה ממשא אלא דברכה קמיפלגי ונראה דמשום דקרי ליה טענה ענמו דחוק להעמיד בטוענו קטן אבל קשיא דעיקר המירון חסר מן הספר ועוד דבהגול קמא (ב"ק דף קו: ושם) ממעטינן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול עד שתהא תביעה ונתינה שוין בגדלות והי"ה דמהאי קרא ממעט נתנו כשהוא גדול ותבעו כשהוא קטן דהיינו כגון שנתן לו אציו ותבעו בטענות ונראה דה"פ לעולם בגדול מייירי אלא לא תימא דקרי ליה טענה ענמו משום דהודאת ענמו היא אלא דברכה קמיפלגי ולרבנן דסברי דאציו טענה ענמו היא ור"א קרי רב"זי רב"זי פעמים שאדם נשבע על מה שאדם מחשיבים טענה ענמו אבל לדידי דאינו מעיז טענה אחרים היא וצסוף שבעות הדיינין (שבעות דף מב: ושם) דמתן דאין נשבעין לקטן ומפרש בלא בטענה אציו ורב"זי היא ההוא קטן נמי לאו דווקא אלא גדול וקרי ליה קטן משום דלגבי מילי דאציו קטן הוא כדמפרש הכא וקשה קצת דהוה ליה לאקשויי ולשנויי אמתניתין דהתם כמו שמקשה על רב דבהי"ה שמעתא גופה לא מקשה על המשנה אלא על רב: **כמפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע.** אפילו לרבנן דר"ש דלא דרשי טעמא דקרא קא בעי רבה שפיר מפני מה אמרה תורה כו' דאמאי לא מהימן בלא שבעה במגו דאי כפר הכל או ינלף מהכא דלא אמרינן מגו ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז לכפור ואף על גב דבפרק שבעות הדיינין (שם דף מ:). אמרינן בכופר הכל משבעין אותו שבעה היסת משום דחוקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו ופריך אדרבה חוקה דאין אדם מעיז פניו בפני זבול חזבו ומשני דאשחמוטי קמשתמיט אלמא בכופר בכל נמי אדם מעיז לכפור דאשחמוטי קא משתמיט כמו במודה מקלפת מ"מ קאמר הכא שפיר חוקה דאין אדם מעיז לכפור הכול כל כך ולא הוי מגו דיותר ברזון הוא מודה במקלפת הטענה דאינו מעיז כל כך אבל אין לפרש דרבה אתא לפרושי מפני מה אמרה תורה מודה מקלפת ולא כופר הכל וקאמר חוקה דאין אדם מעיז לך נאמן כשכופר הכל דאם כן במקום שיכול להעזי אפילו כופר הכל חייב וצסוף אמרינן איכפרא לרבנן דבזבו דבזבו מעיז ופטור אף מודה מקלפת הטענה משום דמשיב אצידה הוא מגו דאי בעי כפר הכל ואם תאמר ומנלן דכופר הכל פטור וליכא למימר מדאכטריך קרא לחייב שבעה בעד אחד מכלל דכופר הכל פטור דהא אינטיריך ליהיכא שמעדיים שגנז לו והוא אינו יודע אלא י"ל דגזירת הכתוב היא דכי הוא זה משמע דבעינן כפירה והודאה ועוד מודה מקלפת יש להשביעו שחייב לו ממון שהודה ועל ידי כך מגלגל עליו שבעה כעין גלגול אבל כופר הכל נסתלק לגמרי ממנו: **חזקתה אין אדם מעיז פניו.** לא כמו שפירש בקונטרס בהגול (ב"ק דף קו:). דאין אדם מעיז לפי עשהה לו טובה שהלוהו אבל בפקדון מעיז דאם כן בפקדון מודה מקלפת נמי יהא פטור במגו דאי בעי כופר הכל וכלל דוכתא משמע דמודה מקלפת חייב בפקדון גבי עשר גפנים טעונות מסרתי לך כו' (שבעות דף מב:). דמשמע דלייירי בפקדון וגבי סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה (שם מג:). וגבי מליאה נמי אמרי' בהניקין (גיטין נא: ושם) דמודה מקלפת חייב ולא מהימן במגו אלא אור"מ דהיינו כגון חוקה שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה שאין לאדם פנים לכפור הכל ור"ז"א פ"א ח"א אין אדם מעיז היכא שחזרו מכיר בשקרו ואין להאריך: **ובכולי**

